

Paraules per a un poeta

Una aproximació als discursos
del premi Georg Büchner

Anna Montané Forasté
Jordi Jané-Lligé
Marisa Siguan (eds.)

Paraules
per a un poeta

Paraules per a un poeta

Una aproximació als discursos
del premi Georg Büchner

Anna Montané Forasté
Jordi Jané-Lligé
Marisa Siguan (eds.)

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Edicions

Filologia UB

Índex

Presentació, per Anna Montané Forasté, Jordi Jané-Lligé i Marisa Siguan	9
Una poètica en construcció: els discursos d'acceptació del premi Georg Büchner ANNA MONTANÉ FORASTÉ	21
«Sota les ales dels dèmons». Gottfried Benn, premi Georg Büchner 1951 XAVIER JOVÉ MASSANA	45
Lucile y la contrapalabra. Georg Büchner en «El meridiano» de Paul Celan LINDA MAEDING	63
Polémicos discursos de agradecimiento: Bernhard como <i>Skandalautor</i> INÉS GARCÍA LÓPEZ	81
El cansament ve de lluny. De Büchner a Handke passant per Byung-Chul Han KÀTIA PAGO CABANES	95
Peter Weiss o el testimonio como vocación política GERMÁN GARRIDO MIÑAMBRES	113
El camí de dins a fora. Ernst Jandl, lector de Büchner TÈRESA VINARDELL PUIG	129
«El llop ve del sud». Empremta büchneriana i negritud a <i>La missió</i> (1980), de Heiner Müller M. LORETO VILAR	147

Reminiscències de la Il·lustració a l'obra de Peter Rühmkorf JORDI JANÉ CARBÓ	165
«Elfriede Jelinek: gairebé insuportable, però gran i necessària» JORDI JANÉ-LLIGÉ	173
Felicitas Hoppe: narrar historias, encontrar tesoros MARISA SIGUAN	197
«Me he convertido en inexpulsable». Terézia Mora, premio Georg Büchner 2018 ROSA PÉREZ ZANCAS	215
Les autores i els autors	235

Presentació

ANNA MONTANÉ FORASTÉ,
JORDI JANÉ-LLIGÉ,
MARISA SIGUAN

Els premis literaris, abundosos arreu, són molt presents en l'esfera cultural alemanya, una presència que ha anat augmentant des dels anys setanta del segle passat arran de les demandes dels escriptors per normalitzar la seva situació com a productors culturals i la seva creixent organització com a col·lectiu.¹ Fa poc més d'una dècada, només en territori d'expressió alemanya es comptabilitzaven 1.500 guardons literaris (DÜCKER, 2009: 56); ara bé, entre el gran públic, només una part molt petita d'aquestes distincions és veritablement rellevant.

Dos premis ressalten per l'interès que mostren en la literatura contemporània: el premi del Llibre Alemany (Deutscher Buchpreis) a la millor novel·la de l'any, que s'atorga com a tret de sortida de la Fira del Llibre de Frankfurt, i el premi de la Fira del Llibre de Leipzig (Preis der Leipziger Buchmesse), que es concedeix a obres en les categories de ficció, no ficció, assaig i traducció publicades al llarg de l'any que precedeix l'esdeveniment.² També desperta gran expectació, sobretot perquè s'acompanya d'un gran desplegament mediàtic, el premi Ingeborg Bachmann (Ingeborg-Bachmann-Preis), amb seu a l'austriaca Klagenfurt, que distingeix textos breus de debutants. Però, sens dubte, els dos guardons més celebrats són, d'una banda, el premi de la Pau dels Llibreters Alemanys (Friedenspreis des Deutschen Buchhandels),

1. En aquest sentit, constitueix una fita el discurs de Heinrich Böll, que porta per títol «Ende der Bescheidenheit», pronunciat el 8 de juny de 1969 a Colònia en ocasió de l'assemblea per a la fundació de l'Associació d'Escriptors Alemanys (Verband deutscher Schriftsteller) (DÜCKER, 2009: 55).

2. Ambdós premis prenen la seva forma actual el 2005: es posava remei així a la manca, en el panorama literari alemany, d'un premi centrat en la novel·la i, per extensió, en la narrativa, a l'estil del prestigiós Prix Goncourt fundat el 1903. La consciència d'aquest buit en el camp cultural alemany era tan acusada que fins i tot es parlava de la «síndrome Goncourt» (GOGGIO, 2015: 47).

d'abast internacional, que, també en el marc de la Fira de Frankfurt, s'atorga a personalitats en reconeixement del seu treball literari, científic o artístic, i, de l'altra, el premi Georg Büchner (Georg-Büchner-Preis o Büchner-Preis), circumscrit a l'àmbit literari d'ençà de la seva refundació l'any 1951 a Darmstadt per part de l'Acadèmia Alemanya de la Llengua i la Literatura (Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung) amb la finalitat de distingir autors i autores³ d'expressió alemanya⁴ per la seva contribució a la literatura (escrita) en aquesta llengua.

Del premi Büchner, fundat en record de l'escriptor, metge i revolucionari Georg Büchner (1813-1837), que va patir persecució i exili pel seu activisme a favor dels drets humans, se'n parla com un dels més prestigiosos —si no el més prestigiós— de les lletres alemanyes. En concedir-lo, l'Acadèmia no valora una obra específica d'un autor, sinó tota una trajectòria de creació literària, i és clar que aquest guardó té una dimensió canonitzadora: any rere any, a la ciutat de Darmstadt, es consagra un autor o una autora, i, amb la mateixa periodicitat, l'Acadèmia renova la seva autoritat institucional, que és eminentment de naturalesa literària i cultural, però també política, perquè des dels inicis més remots del guardó, a l'època de la República de Weimar, personalitats del món polític intervenen tant en la tria del guardonat com en la dotació econòmica del premi.⁵ El doble caràcter —literariocultural i polític— del premi Büchner el fa singular fins al punt que resseguir la seva història vol dir també aproximar-se a la història política i cultural alemanya. I, de fet, es tracta d'un guardó molt ben historiografiat per la mateixa Acadèmia, que des de sempre ha tingut clara consciència que el premi Büchner feia i fa

3. Des de l'any 1951 fins a l'actualitat, amb la concessió del guardó a Emine Sevgi Özdamar (2022), han estat distingides amb el premi Büchner dotze escriptores.

4. Només el premi de l'any 1992 a George Tabori va contradir els estatuts de l'Acadèmia en ser un autor que no escrivia en llengua alemanya. Totes les peces per al teatre de Tabori van ser escrites per l'autor en anglès i traduïdes a l'alemany per tercers —en la gran majoria dels casos, per la seva dona, Ursula Grützmacher-Tabori—. Amb més de 80 anys, Tabori també va començar ocasionalment a escriure textos en prosa i obres de teatre directament en alemany (WEISSMANN, 2019: s.p.). Com assenyala Ulmer, la tria per part de l'Acadèmia d'un hongarès d'origen jueu emigrat als Estats Units sembla ben premeditada, atesa la xenofòbia que començava a fer-se present als anys noranta, especialment als *lands* de l'òrbita oriental (ULMER, 2006: 354).

5. El finançament del premi Büchner és a càrrec del Comissionat de Cultura i Mitjans de Comunicació del Govern federal de la RFA, del Ministeri de Ciència i Art del *land* de Hessen i de la ciutat de Darmstadt.

història, i ha posat molta cura en la seva preservació tot celebrant-lo⁶ i presentant-lo d'acord amb els usos comunicatius de cada moment.

El material ineludible amb què l'Acadèmia basteix la seva pròpia biografia com a defensora del caràcter públic de la literatura són els discursos d'acceptació —els *Büchner-Preis-Reden*— que cada any, des del 1951, pronuncien els diferents guardonats, sense oblidar les *laudatio* prèvies a les paraules d'agraïment dels autors llorejats. En aquest sentit, la institució ha vetllat sempre per l'accessibilitat d'aquests textos i ha fomentat la sensibilitat envers ells, com a documents de la fertilitat i vigència de la figura i els escrits de Büchner i com a testimonis de la reflexió rica i polièdrica entorn de la literatura de què són capaços els escriptors distingits amb el premi. Així, l'any 2011, per celebrar que feia sis dècades que es pronunciaven discursos d'acceptació del premi Büchner, tres guardonats —Durs Grünbein, Adolf Muschg i Brigitte Kronauer— van rebre l'encàrrec de llegir i comentar el discurs que en el seu moment havien pronunciat quatre premiats ja desapareguts, en concret, els escriptors Gottfried Benn, Paul Celan, Max Frisch i Ernst Jandl (DETERING, 2016: 5). Una dècada més tard, el 2021, amb motiu dels setanta anys del premi Büchner —i sembla que en consonància amb la cultura visual i virtual contemporània—, l'Acadèmia inaugurava una nova pàgina web que, més enllà de les paraules de lloança i d'acceptació proferides en ocasió del premi Büchner, ofereix una gran quantitat de materials, com ara informacions sobre els premiats i premiades, gravacions, testimonis de les discussions prèvies a l'elecció dels guardonats, retalls de premsa, filmacions, etc.⁷ Probablement, la

6. Ja el 1978, amb motiu del 165è aniversari del naixement de Georg Büchner, l'Acadèmia va organitzar conjuntament amb el Deutsches Literaturarchiv Marbach l'exposició «Der Georg-Büchner-Preis 1951-1975», que commemorava els vint-i-quatre anys de la concessió del premi. Dieter Sulzer, Hildegard Dieke i Ingrid Kußmaul en van editar un catàleg (Marbach: Deutsche Schillergesellschaft, 1978) que, amb posterioritat, Michael Assmann revisaria, completaria i actualitzaria tot historiografiant dotze anys més del guardó en el volum *Der Georg-Büchner-Preis 1951-1987* (Munic: Piper, 1987).

7. La voluntat de subratllar el tarannà democràtic i l'amplitud de mires de la institució, i, en definitiva, de controlar el relat, es posa de manifest en l'apartat del nou entorn web titulat «stories», en què el 15 de desembre de 2021, dia d'inauguració de la nova pàgina web, s'aprofundia en tres premis singulars en la història del guardó: el premi atorgat a Gottfried Benn, que representa el «nou començament» i el problema de com reconstruir una cultura democràtica després del III Reich; el premi a Helmut Heißenbüttel, que qüestiona l'*establishment*, Acadèmia inclosa, en l'època de la revolta estudiantil i de màxima politització de la

manera com l'Acadèmia ha decidit presentar el seu guardó insígnia és, a banda d'un clar exemple de la creixent mediatització de la cultura, també un reflex de l'interès literariosociològic que els premis literaris han anat despertant en el nou mil·lenni: dels premis, se n'estudia la dimensió performativa, el caràcter de consagració a través de la qual els autors adquireixen i augmenten el seu prestigi i renom, és a dir, el seu capital simbòlic, en el mercat literari (EMMERICH, 2012: 117).⁸

Sense negar la importància de les aproximacions contemporànies als premis literaris com a rituals,⁹ el present volum vol presentar el llegat de Büchner a través d'un grup escollit d'autors i autores que han estat distingits amb el guardó que duu el nom de l'escriptor alemany i, en concret, dels discursos d'acceptació que cadascun d'ells va pronunciar durant la cerimònia d'entrega del premi. De la lectura atenta d'aquestes «paraules per a Georg Büchner», proferides per literats i, per a l'ocasió, intèrprets excepcionals, emergeix un Büchner plural —hi ha tants Büchner com oradors (DETERING, 2016: 15)— que, modestament, desitjaríem que completés la imatge que es té d'aquest autor, sobretot dramaturg, que a l'Estat espanyol es llegeix en traduccions

societat alemanya; i, per acabar, el guardó a Christa Wolf, la primera autora de l'antiga RDA distingida amb el premi Büchner, en l'època del moviment pacifista. Amb posterioritat s'han publicat també les «storys» dels premis a Günter Grass, Günter Eich i Erich Fried. Vegeu: www.buechnerpreis.de/buechner/preis.

8. Fins fa relativament poc es maldava per conservar els discursos d'acceptació dels premis (i, en part, també dels parlaments laudatoris) en antologies que, a tot estirar, contenien un breu pròleg de presentació i algunes fotografies dels llorejats. En el cas del premi Büchner, durant el segle passat van aparèixer tres volums en la coneguda editorial Reclam de Stuttgart: *Büchner-Preis-Reden 1951-1971* (1972), *Büchner-Preis-Reden 1972-1983* (1984) i *Büchner-Preis-Reden 1984-1994* (1995). Però, com bé assenyala Wolfgang Emmerich, els premis literaris han esdevingut objecte d'investigació sociològica. Per a aquesta nova aproximació ha estat essencial l'impuls de la teoria dels camps i del capital de Pierre Bourdieu, així com les reflexions etnològiques de Marcel Mauss, com es pot constatar en les investigacions d'Ulmer (2006) i de Mosser (2004), dedicades al premi Büchner i al premi Ingeborg-Bachmann, respectivament. El mateix Emmerich aplica a l'estudi del premi Büchner i del premi literari de la ciutat de Bremen (Bremer Literaturpreis) una lectura laxa del concepte de paratext de Gérard Genette (EMMERICH, 2012).

9. Una anàlisi exhaustiva no només de l'acte simbòlic de la coronació literària del premi Büchner, amb el seu estudiat protocol, sinó també de tot allò que l'envolta: els banquets, les recepcions, les sessions fotogràfiques, les lectures i signatures de llibres abans i després de la recepció del premi, etc., la trobareu a ULMER (2006).

des dels anys seixanta del darrer segle i que, també des d'aquella època i fins al dia d'avui, té una presència continuada als escenaris catalans.¹⁰ D'altra banda, si és cert el lloc comú segons el qual en tot retrat es pot trobar el retratista, aquest llibre permet també aprofundir en les poètiques d'autors i autores d'expressió alemanya que en alguns casos han estat traduïts i són molt coneguts a casa nostra, com ara Paul Celan o Thomas Bernhard, i en d'altres que encara han d'arrelar en el nostre paisatge literari, com és el cas de les escriptores Felicitas Hoppe i Terézia Mora.

En el treball que obre el volum, «Una poètica en construcció: els discursos d'acceptació del premi Georg Büchner», ANNA MONTANÉ FORASTÉ reflexiona sobre el valor simbòlic i el caràcter programàtic que tenen els premis literaris en els sistemes literaris contemporanis, com a poètiques, i, molt especialment, sobre la significació del premi més prestigiós de la literatura d'expressió alemanya. Centrada en la consideració dels discursos d'acceptació pronunciats pels guardonats amb el premi Büchner, Montané destaca primerament la funció que tenen de transmissors de les poètiques personals de cada autor i, segonament, el seu valor històric i testimonial com a peces on es reflexiona sobre la relació dels autors amb Büchner i, més genèricament, sobre el valor de la literatura en el món. Després d'un repàs succint de les vicissituds històriques que han acompanyat el premi Büchner des de la seva creació l'any 1923, en aquest capítol s'analitzen els elements que són constitutius i recurrents en la majoria de parlaments i es descriu la manera com el discurs d'agraïment ha anat esdevenint amb el temps un gènere literari particular, sempre en construcció. La visió panoràmica d'aquest capítol introductori ofereix un marc interpretatiu on podem encabir les onze contribucions que segueixen i que, sense ànim d'exhaustivitat, presentem seguint la cronologia de la història del premi.

En el segon capítol, com a pas previ a l'anàlisi detallada del primer discurs d'acceptació en la història del premi Büchner, el del poeta berlinès Gottfried Benn, XAVIER JOVÉ MASSANA fa una reconstrucció del context en què va ser pronunciat: una flamant República Federal que, amb el premi de 1951, en bona mesura presentava oficialment el seu sistema literari (diferent del de l'Alemanya de l'Est) i l'afermava tot llorejant una figura molt singular, per bé

10. Per a una presentació documentada de la recepció de Büchner a Catalunya des dels anys seixanta del segle passat fins al 2014, vegeu VINARDELL (2017).

que controvertida, de l'anomenada emigració interior. Malgrat que, com diu Jové, Büchner no va ser mai un autor de capçalera de Benn, aquest va voler mostrar els seus vincles amb l'autor de *Woyzeck* i en el seu discurs va fer una exegesi molt personal d'aquesta obra fragmentària, un exercici interpretatiu a través del qual Benn, però, va parlar sobretot de la seva pròpia concepció estètica: de l'origen de l'art en el dolor, de la creació com a catarsi, com a camí de solitud —l'obra és, a parer seu, monòleg, i no diàleg amb els contemporanis— vers la transcendència, un destí essencial per a una poètica que, lluny d'aspirar a l'obra comprensible o, si més no, agradosa, sacralitza la forma artística.

Seguidament, amb la seva lectura de les paraules amb què Paul Celan agraiïa, l'any 1960, que li haguessin concedit el premi Büchner, LINDA MAEDING ens acosta no només al que tal vegada és el discurs més cèlebre que mai s'hagi pronunciat a Darmstadt, sinó també a una posició artística que s'entén com l'antípoda de la de Gottfried Benn. A despit de la consideració de poeta hermètic tan sovint atribuïda a Celan, Maeding presenta un autor amb una clara consciència social que escriu des de la seva condició jueva i diaspòrica i que, més enllà de la xoà, va ser sensible a tantes catàstrofes històriques de què va ser coetani. En aquest sentit, i malgrat divergències evidents, la preocupació pel sofriment de l'ésser humà i per alliberar-l'en uneixen Büchner i Celan en un escepticisme envers l'art, que els fa abraçar un programa estètic anti-clàssic i antiidealista. Maeding analitza «El meridià» com a *camí* tant per topografies reals com inexistents, per l'obra celaniana i per la de Büchner. La cerca del diàleg que funda el poema, l'encontre amb l'altre en un temps detingut, la «contraparaula» —neologisme que Celan encunya arran de la lectura de *La mort de Danton*— o el «canvi d'alè» que ha de realitzar la poesia (després d'Auschwitz) foragitant trops i metàfores, són algunes de les figures celanianes que el capítol ressegueix per fer comprensible el qüestionament radical de l'art que duu a terme el poeta en favor de la poesia com a espai genuïnament humà, una aposta que és la formulació d'una utopia.

Els dos capítols següents ens atansen a dos autors austríacs distingits amb el premi Büchner a la dècada dels setanta del darrer segle: Thomas Bernhard i Peter Handke. D'una banda, INÉS GARCÍA LÓPEZ fa un repàs dels discursos pronunciats per Bernhard en ocasió dels premis literaris que va rebre al llarg de la seva vida, un total de setze, i de l'ambigua relació que hi tenia, ja que, tot i manifestar un profund menyspreu per aquesta mena de guardons, no deixava d'acudir a rebre'ls. García analitza com, paral·lelament a la gestació del pecu-

liar estil bernhardià —incòmode i molest—, l'escriptor també va anar polint una retòrica dels discursos d'acceptació, que sovint naixien de la perplexitat perquè no sabia ni com començar-los i acabaven essent peces irritants que provocaven indefectiblement escàndols descomunals. Quan l'any 1970 Bernhard pronuncia el seu parlament amb motiu del premi Büchner, diu García, la seva fama de *Skandalautor* està ben consolidada i, contravenint la tendència generalitzada entre els guardonats, decideix no dir ni un mot sobre el patró del premi ni sobre la institució que el concedeix; en comptes d'això, es refereix de manera breu a les enormes dificultats que comporta la creació literària, dificultats que paradoxalment no han impedit el llegat d'una prolixa obra narrativa i teatral. D'altra banda, el capítol de KÀTIA PAGO CABANES arrenca amb una reflexió sobre la irònica declaració de Handke a l'inici del seu discurs d'agraïment del premi Büchner 1973, segons la qual estaria incapacitat per a una existència política, i observa les divergències entre el llorejat i el patró del premi, el camí del qual va anar de la política a la literatura. Però, en ampliar després l'anàlisi al primer dels assajos de l'autor austríac, *Versuch über die Müdigkeit* (Assaig sobre el cansament, 1989), Pago va constatant i comentant tot un seguit de similituds i motius comuns amb la pòstuma *Woyzeck* a l'entorn de la noció de cansament. En un segon pas, el treball rastreja la presència de Handke a *La societat del cansament* (2010) de Byung-Chul Han i desgrana les reflexions del filòsof sud-coreà, nodrides en bona part de la fenomenologia del cansament que, en clau literària, desplega el Nobel austríac. A més de posar de manifest altres referents que Handke i Han comparteixen, Pago destaca que en els darrers textos de Han es percep la presència de Büchner: remissions creuades que serien atribuïbles a la longeva empremta de Büchner o tal vegada a la universalitat del tema del cansament.

El sisè treball d'aquest volum està dedicat a Peter Weiss, un premi Büchner concedit a títol pòstum. És a aquesta circumstància que al·ludeix l'epígraf «Un discurso malogrado» amb el qual GERMÁN GARRIDO MIÑAMBRES inicia la seva contribució, un fet que, a parer seu, va servir a Gunilla Palmstierna per denunciar, en el discurs que el 1983 pronunciava en nom del seu difunt marit, el retard en el reconeixement institucional de l'obra literària de l'autor alemany i per fer evident fins a quin punt els factors geopolítics intervenen en la concessió de premis literaris (en el cas de Weiss, el fet de ser reconegut a la RDA i la filiació socialista). Garrido aventura que, en el seu discurs, Weiss hauria fet explícita la genealogia büchneriana, fàcilment identificable a *Marat/Sade*, però aviat abandona el terreny de l'especulació per resseguir en

l'obra i en l'esperit de Weiss aquell compromís amb la veritat patent en Büchner, així com el de l'escriptor amb la realitat històrica. En primer lloc, analitza la reinterpretació que Weiss fa de la figura de Hölderlin en la seva obra homònima, on l'allunya de la lectura idealista que se n'havia fet fins a Heidegger, i l'acosta a la de Lukács, com a revolucionari. L'al·lusió al filòsof hongarès mena a una doble comparació: entre la concepció lukácsiana de la literatura com a eina de transformació històrica i la de Weiss; i entre la d'aquest i la del postmodern Enzensberger. Garrido conclou la seva aportació amb una reivindicació de la vigència de l'obra de Weiss (i la de Büchner) en el context del retorn de la història a la literatura.

El setè capítol, que firma TERESA VINARDELL PUIG, se centra en Ernst Jandl, premi Büchner 1984, en una doble aproximació a la seva figura. Per una banda, es dibuixa el perfil de Jandl com a poeta avantguardista, pròxim a l'anomenat Grup de Viena, i, per l'altra, es parla de la mirada que projecta sobre Büchner. Vinardell destaca la voluntat del poeta vienès, en el context de l'Àustria de la Segona República, d'incidir-hi políticament, però, en el seu cas, no des d'una militància ideològica manifesta, sinó per mitjà d'una exploració dels mecanismes del llenguatge, que es protegeix contra la manipulació i que té una vessant performativa molt important. S'observa, en aquest sentit, el camí sempre experimental del poeta: des del treball en les possibilitats fòniques i visuals del llenguatge, sovint deslligades de les constriccions lèxiques, fins a una producció més marcadament existencial, per bé que sense intenció autobiogràfica, no exempta d'humor. Pel que fa als vincles entre Jandl i Büchner, Vinardell destaca l'interès del poeta per *Woyzeck*, peça que valora sobretot per la sensibilitat envers el potencial poètic i expressiu de la parla dels més humils que Büchner hi mostra, una sensibilitat propera a la pròpia experimentació de Jandl amb la «llengua degradada». Un altre punt de connexió o, com diu Vinardell, de «sintonia» entre Jandl i Büchner és la significació que atorguen al riure que neix en el malestar o el dolor, riure melancòlic amb què ambdós autors s'identifiquen, com també comparteixen una acusada consciència de l'escriptura com a acte comunicatiu.

En la vuitena contribució d'aquest volum, M. LORETO VILAR s'ocupa de Heiner Müller, premi Büchner 1985, i la inicia tot remetent-nos a les paraules amb què el dramaturg al·ludia en el seu discurs d'acceptació a la inqüestionable vigència de l'obra de l'autor de *Woyzeck*, com a ferida oberta capaç d'incitar encara en els nostres dies a la revolució. Vilar aprofita aquesta semblança per rastrejar la petja büchneriana (especialment de *La mort de Danton*)

en l'obra *La missió*, de Müller, on s'aborda l'esclat revolucionari que l'any 1799 va tenir lloc a Jamaica per tal d'alliberar l'illa del jou colonial britànic. I no només ressegueix els evidents paral·lelismes estructurals, temàtics i caracterològics (Danton/Robespierre *versus* Galloudec/Sasportas) existents entre ambdues obres, sinó que també subratlla l'ús innovador per part de tots dos dramaturgs d'uns recursos formals que, en contextos històrics ben diferenciats, han acabat revolucionant l'escriptura teatral. Endemés, Vilar no es descuida de relatar les dificultats polítiques que va passar Müller com a dramaturg a la RDA, on damunt del paper ja s'havia consumat feliçment la revolució del proletariat, i fa èmfasi en l'esperança que l'autor de *La màquina Hamlet* tenia dipositada, d'una banda, en el fet que, en el món a venir, la revolució l'havia de protagonitzar el Tercer Món en contra del Primer i, de l'altra, en el fet que ho havia de fer en clau social i ecològica.

Els capítols novè i desè ens parlen de dos premis Büchner concedits als anys noranta del segle passat. Tot representen el fil conductor que articula el discurs d'acceptació que Peter Rühmkorf va pronunciar l'any 1993, JORDI JANÉ CARBÓ es proposa de resseguir l'empremta que la Il·lustració ha deixat en la literatura alemanya, més concretament en l'obra d'alguns dels seus escriptors més insignes, i cerca d'establir una mena de genealogia de l'escriptor alemany compromès. Jané Carbó inicia aquest recorregut amb Büchner, del qual comenta la tria de citacions que Rühmkorf inclou en el seu discurs, i acaba l'itinerari amb el mateix autor premiat. En aquest repàs inclou òbviament Heine, de qui Rühmkorf, amb un gest paròdic, agafa prestat el motiu que dona títol al seu parlament: «Deutschland, ein Lügenmärchen» (Alemanya, un conte de mentides). També hi esmenta Bertolt Brecht i Günter Grass fins a arribar a l'escriptora i traductora Mirjam Pressler; a tots ells els cita breument, sense oblidar-se de Wolf Biermann, a qui dedica una atenció especial com a escriptor i intel·lectual que va preferir fugir del «paradís comunista» de la RDA abans que posar preu a la seva llibertat d'expressió. La reunificació alemanya, esdevinguda tres anys abans de la concessió del premi Büchner a Rühmkorf, adquireix un gran protagonisme en les paraules del seu discurs, i molt en especial tot allò que d'aquest procés es va ocultar, com realça Jané Carbó, alhora que explica el sentit de l'epítet paròdic «conte de mentides» aplicat a Alemanya.

Per la seva banda, JORDI JANÉ-LLIGÉ comença la seva aproximació al premi Büchner 1998 amb un doble retrat, en positiu i en negatiu, d'Elfriede Jelinek, per després abordar el contingut, la forma i l'estil del discurs d'acceptació de